

शास्त्री-सत्रार्द्धपरीक्षापाठ्यक्रमः
(नियमितच्छात्राणां कृते)

प्रथमसत्रार्द्धः

2014-15

महर्षिपाणिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः

देवासमार्गः, उज्जयिनी (म.प्र.) 456010

दूरभाषः- (0734) 2526044, दूरप्रैषः- (0734) 2524845

अणुसङ्केतः - regpsvmp@rediffmail.com, अन्तर्जालपुटम् - www.mpsvvujain.org

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः, उज्जयिनी (म.प्र.)

शास्त्री-सत्रार्द्धपरीक्षापाठ्यक्रमः

नियमावलिः

1- पाठ्यक्रमस्वरूपम् -

1. त्रिवर्षीयः शास्त्रिपरीक्षायाः पाठ्यक्रमः षट् सत्रार्द्धेषु (Six Semestar) विभक्तः विद्यते। प्रतिसत्रार्द्धं सप्त प्रश्नपत्राणि च सन्ति। तत्र प्रथम-द्वितीय-तृतीयपत्राणि अनिवार्यपत्राणि सन्ति। चतुर्थ-पचम-षष्ठपत्राणि कवर्गे वैकल्पिकानि सन्ति तथा च सप्तमं पत्रम् खवर्गे वैकल्पिकं विद्यते।
2. प्रथमद्वितीयप्रश्नपत्रयोः मध्यप्रदेशस्य उच्चशिक्षाविभागद्वारा निर्धारितः आधारपाठ्यक्रमः अनिवार्यतया पठनीयो भविष्यति। आधारपाठ्यक्रमे प्रथमं प्रश्नपत्रं 100 अङ्कानां द्वितीयं च 50 अङ्कानां निर्धारितम्।
3. तृतीयप्रश्नपत्रं (अनिवार्यसंस्कृतम्) सर्वेभ्यः अनिवार्यम्।
4. चतुर्थ-पचम-षष्ठप्रश्नपत्राणि पचाशत्पचाशदङ्कानां कवर्गे वैकल्पिकविषयसम्बद्धानि सन्ति। तत्र प्रवेशार्थी प्रवेशसमितेरनुशंसया साहित्य-नव्यव्याकरण-शुक्लयजुर्वेद-फलितज्योतिषविषयेषु कमप्येकं स्वीकर्तुं शक्नोति।
5. सप्तमं प्रश्नपत्रम् खवर्गे वैकल्पिकविषयसम्बद्धम्। तत्र प्रवेशार्थी हिन्दीसाहित्य-अंग्रेजी-साहित्य-अर्थशास्त्र-समाजशास्त्र-इतिहास-राजनीतिविज्ञानविषयेषु कमप्येकं स्वीकर्तुं शक्नोति।

2- प्रवेशनियमाः -

शास्त्रिपरीक्षायां वक्ष्यमाणपरीक्षोत्तीर्णः प्रवेशमर्हति -

- (1) मध्यप्रदेशस्थ - महर्षिपत जलिसंस्कृतसंस्थानस्य उत्तरमध्यमापरीक्षोत्तीर्णः अथवा भारतस्य कस्यापि प्रादेशिकशासनस्य शिक्षाविभागद्वारा प्राप्तमान्यताकसंस्थायाः विश्वविद्यालयस्य वा तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णः।
- (2) मध्यप्रदेशस्थ-माध्यमिकशिक्षामण्डलस्य उच्चतरमाध्यमिक (इण्टर मीडियट) परीक्षोत्तीर्णः, अथवा भारतस्य कस्यापि प्रादेशिकशासनस्य शिक्षाविभागद्वारा प्राप्तमान्यताकसंस्थायाः संस्कृतेन सह तत्समकक्षपरीक्षोत्तीर्णः प्रवेशसमितेरनुशंसया प्रवेशार्हः।
- (3) शास्त्रिपरीक्षायां साहित्यम्, नव्यव्याकरणम्, शुक्लयजुर्वेदः, फलितज्योतिषम् सिद्धान्तज्योतिषम् च इत्येतेषु कवर्गीयविषयेषु कमप्येकं विषयं स्वीकर्तुं शक्यते। किन्तु

शुक्लयजुर्वेदं, नव्यव्याकरणं सिद्धान्तज्योतिषम् च स एव छात्रः स्वीकर्तुं शक्नोति येन तं विषयं मुख्यविषयत्वेन गृहीत्वा उत्तरमध्यमापरीक्षा उत्तीर्णा कृता स्यात् ।

(4) शास्त्रिपरीक्षायां खवर्गीयविषयपाठ्यक्रमे राजनीतिविज्ञानम्, अर्थशास्त्रम्, इतिहासः हिन्दीसाहित्यम्, अंग्रेजीसाहित्यम्, समाजशास्त्रम् च विषयाः स्वीकृताः सन्ति । प्रवेशार्थी छात्रः उक्तेषु कमप्येकं विषयं स्वीकर्तुं शक्नोति ।

शास्त्रिपरीक्षापाठ्यक्रमस्वरूपम्

प्रश्नपत्रम्	विषयः	आन्तरिक- मूल्यांकनम्	बाह्यपरीक्षा (सैद्धान्तिकपरीक्षा)	पूर्णा T:	उत्तीर्णा T:		
					आन्तरिक मूल्यांकनम्	बाह्यपरीक्षा (सैद्धान्तिकपरीक्षा)	योगः
प्रथमम्	आधारपाठ्यक्रमः	15	85	100	15	35	50
द्वितीयम्	आधारपाठ्यक्रमः	15	35	50			
तृतीयम्	अनिवार्यं संस्कृतम्	15	35	50	05	12	17
चतुर्थम्	कवर्गीयः विषयः (शुक्लयजुर्वेदः / साहित्यम्, / नव्यव्याकरणम् / फलितज्योतिषम् / सिद्धान्तज्योतिषम्)	15	35	50			
प चमम्	कवर्गीयः विषयः (शुक्लयजुर्वेदः / साहित्यम्, / नव्यव्याकरणम् / फलितज्योतिषम् / सिद्धान्तज्योतिषम्)	15	35	50	15	35	50
षष्ठम्	कवर्गीयः विषयः (शुक्लयजुर्वेदः / साहित्यम्, / नव्यव्याकरणम् / फलितज्योतिषम् / सिद्धान्तज्योतिषम्)	15	35	50			
सप्तमम्	खवर्गीयः विषयः (हिन्दीसाहित्यम् / अंग्रेजीसाहित्यम् / अर्थशास्त्रम् / समाजशास्त्रम् / राजनीतिविज्ञानम् / इतिहासः)	15	85	100	—	23	33
				450			150

3. परीक्षायोजना -

- शास्त्रिपरीक्षायाः तृतीय-चतुर्थ-प चम-षष्ठप्रश्नपत्राणां माध्यमं संस्कृतं भविष्यति ।
- शास्त्रिपरीक्षायां प्रतिसत्रार्द्धं उत्तीर्णतायै 33% अ T: निर्धारिताः । श्रेणीनिर्धारणं षष्ठसत्रार्द्धं परीक्षान्ते भविष्यति ।

- शास्त्रप्रथमद्वितीयतृतीयवर्षपरीक्षासु (प्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थ-पंचम-षष्ठसत्रार्द्धेषु) उत्तीर्णतार्थं समष्टिरूपेण 33 प्रतिशतं, प्रतिपत्रं च 20 प्रतिशतम् । अपेक्षिताः ।
- आन्तरिकमूल्या ने सैद्धान्तिकपरीक्षायां च पृथक्-पृथक् उत्तीर्णता आवश्यकी ।
- कवर्गीय विषयेषु समष्टिरूपेण 33 प्रतिशतम् । अनिवार्याः ।
- आन्तरिकमूल्या ने उत्तीर्णः एव सैद्धान्तिकपरीक्षायां सम्मेलितुमर्हः ।

4. प्रश्नपत्रनिर्माणयोजना -

सामान्यतया प्रतिप्रश्नपत्रं निम्नानुसारं त्रिविधाः प्रश्नाः भविष्यन्ति । तत्र प्रतिप्रश्नं एको विकल्पोऽनिवार्यः ।

क्रमां	प्रश्नप्रकारः	प्रश्नसंख्या	अ	योग
1	बहुविकल्पीयाः	5	1	5
2	लघूत्तरीयाः / टिप्पण्यात्मकाः	5	2	10
3	निबन्धात्मकाः / व्याख्यात्मकाः	5	4	20
4	आन्तरिकमूल्या नम्			15
योग				50 ।

5. श्रेणिनिर्धारणम् -

शास्त्रपरीक्षायां त्रिष्वपि वर्षेषु प्राप्ता इनां योगाधारेण निम्नलिखितरूपेण श्रेणिनिर्धारणं भविष्यति :-

- 60 प्रतिशतम्, ततो वा अधिका इनां च प्राप्या प्रथमश्रेणिनिर्धारणम् ।
- 45 प्रतिशतम् ततो वा अधिका इनां किन्तु 60 प्रतिशतमेभ्यो न्यून इनां प्राप्या च द्वितीयश्रेणिनिर्धारणम् ।
- 33 प्रतिशतम् ततो वा अधिका इनां किन्तु 45 प्रतिशतमेभ्यो न्यून इनां प्राप्या च तृतीयश्रेणिनिर्धारणम् ।

शास्त्री/ बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्)परीक्षा

प्रथम-सत्रार्द्ध

प्रश्नपत्र - प्रथम

पूर्णाङ्कः 100

विषय – आधार पाठ्यक्रम (नैतिक मूल्य और भाषा)

भाग-1

इकाई 1:	नैतिक मूल्य		
	नैतिक मूल्य परिचय एवं वर्गीकरण	:	डॉ. शशि राय
	आचरण की सभ्यता	:	सरदार पूर्ण सिंह
इकाई 2:	हिन्दी भाषा		
	स्वतंत्रता पुकारती (काव्य)	:	जयशंकर 'प्रसाद'
	जाग तुझको दूर जाना	:	सुश्री महादेवी वर्मा
	उत्साह (निबन्ध)	:	रामचन्द्र शुक्ल
	शिरीष के फूल (ललित निबन्ध)	:	हजारी प्रसाद द्विवेदी
	वाक्य संरचना और अशुद्धियाँ (संकलित)		
इकाई 3:	हिन्दी भाषा		
	नमक का दरोगा (कहानी)	:	प्रेमचन्द
	हार की जीत (कहानी)	:	सुदर्शन
	भगवान बुद्ध (निबन्ध)	:	स्वामी विवेकानन्द
	लोकतन्त्र एक धर्म है (निबन्ध)	:	सर्वपल्ली राधाकृष्णन
	पर्यायवाची-विलोम शब्द, एकार्थी-अनेकार्थी शब्द, शब्दयुग्म (संकलित)		

भाग-2

इकाई 4:	English Language		17
	1. John Keats	:	Ode to a Nightingale
	2. Rabindra Nath Tagore	:	Where the Mind is Without Fear
	3. Rajgopalachari	:	Preface to the Mahabharata
	4. J.L. Nehru	:	Tryst with Destiny
इकाई 5:	English Language		18
	Comprehension/Unseen Passage		
	Composition and Paragraph writing		
	(Based on the expansion of an idea)		

Basic language Skills : vocabulary, synonyms, antonyms, word formation, prefixes, suffixes, confusing words, misused words, similar words with different meanings. Proverbs

Basic language Skills : Grammer and Usage, Tenses, Prepositions, dererminers, countable/uncountable nouns, verbs, articles and adverbs.

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	5 × 5 = 25
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	10 × 5 = 50
आन्तरिक मूल्यांकन	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

प्रथम-सत्रार्द्ध

प्रश्नपत्र - द्वितीय

पूर्णाङ्कः 50

विषय — आधार पाठ्यक्रम (उद्यमिता विकास)

इकाई 1:	उद्यमिता	:	परिभाषा, विशेषताएँ एवं महत्व एक उद्यमी के प्रकार एवं कार्य, उद्यमिता अभिप्रेरणा घटक	07
इकाई 2:	(अ)	लक्ष्य प्राप्ति की प्रेरणा एवं विचारों की स्थापना। लक्ष्य निर्धारण एवं चुनौती का सामना। समस्या समाधान एवं सृजनात्मकता। क्रमबद्ध योजना एवं क्षमता की दिशाबद्धता आत्मविश्वास का विकास।		07
	(ब)	सम्प्रेषण कला, शाब्दिक व अशाब्दिक सम्प्रेषण। प्रभावित करने की क्षमता, सम्प्रेषण की आधुनिक तकनीक।		
	(स)	आर्थिक प्रबन्धन – वित्तीय संस्थान एवं बैंको की भूमिका, बैंकिंग, वित्तीययोजना, कार्यशील पूंजी मूल्यांकन तथा प्रबन्धन, लागत व मूल्य निर्धारण तथा लाभ का मूल्यांकन, आर्थिक लेखा जोखा रखना।		
इकाई 3:	(अ)	परियोजना प्रतिवेदन, चुनी हुई प्रक्रिया का मूल्यांकन विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन – आवश्यकता एवं प्रासंगिकता परियोजना प्रपत्र के प्रमुख भाग, परियोजना प्रतिवेदन तैयार करना।		07
	(ब)	संगठन के प्रकार का चयन – एकाकी व्यवसाय, साझेदारी एवं सहकारी समिति का अर्थ एवं विशेषताएँ, संगठन के चयन को प्रभावित करने वाले घटक		
इकाई 4:	(अ)	उत्पादन का प्रबंधन, कच्चा माल क्रय करने की प्रक्रिया, चल सम्पत्ति/माल का प्रबंधन, गुणवत्ता प्रबंधन, कर्मचारी प्रबंधन, पैकिंग		07
इकाई 5:	(ब)	विपणन प्रबंधन, बिक्री एवं बेचने की कला, बाजार की समझ एवं विपणन नीति, उपभोक्ता प्रबंधन, समय प्रबंधन।		
	1.	नियामक संस्थाओं की भूमिका – जिला उद्योग केन्द्र, प्रदूषण निवारण मंडल, खाद्य एवं औषधि प्रशासन, विद्युत विभाग तथा नगर निगम का विशेष अध्ययन।		07
	2.	विकासात्मक संस्थाओं की भूमिका, खादी एवं ग्रामीण आयोग/बोर्ड, मध्यप्रदेश वित्त निगम, अनुसूचित बैंक, मध्यप्रदेश का महिला आर्थिक विकास निगम		
	3.	स्वरोजगार मूलक योजनाएँ – प्रधानमंत्री रोजगार योजना, स्वर्ण जयंती शहरी रोजगार योजना, रानी दुर्गावती स्वरोजगार योजना, दीनदयाल स्वरोजगार योजना।		
	4.	विभिन्न अनुदान योजनाएँ, लागत पूँजी अनुदान, ब्याज अनुदान, प्रवेश कर से छूट, परियोजना प्रतिवेदन, प्रतिपूर्ति अनुदान आदि।		
	5.	महिला उद्यमियों हेतु विशेष प्रेरणाएँ, संभावनाएँ एवं समस्याएँ।		
	6.	मध्यप्रदेश आदिवासी वित्त विकास निगम की योजनाएँ, मध्यप्रदेश अन्त्यावसायी निगम की योजना, मध्यप्रदेश पिछड़ावर्ग एवं अल्पसंख्यक वित्त विकास निगम की योजनाएँ।		

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिक मूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् तृतीयम्
विषयः — अनिवार्यसंस्कृतम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (प्रथम अंक)	07
एककः 2 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (द्वितीय अंक)	07
एककः 3 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (तृतीय अंक)	07
एककः 4 — नीतिशतकम् (1—50 श्लोकाः)	07
एककः 5 — नीतिशतकम् (51—100 श्लोकाः)	07

अनुशासितग्रन्थः —

अभिज्ञानशाकुन्तलम्	— कालिदासः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
नीतिशतकम्	— भर्तृहरिः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	— चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः
प्रश्नपत्रम् - चतुर्थम्

पूर्णाङ्काः 50

विषयः - महीधरभाष्यम्, पारस्करगृह्यसूत्रं च

(क) शुक्लयजुर्वेदसंहितायाः महीधरभाष्यम् (01-02 अध्यायपर्यन्तम्)

एककः-1.	प्रथमोऽध्यायः (01-20 मन्त्रपर्यन्तम्)	07
एककः-2.	प्रथमोऽध्यायः (21-31 मन्त्रपर्यन्तम्)	07
एककः-3.	प्रथमोऽध्यायः (01-34 मन्त्रपर्यन्तम्)	07

(ख) पारस्करगृह्यसूत्रम् - हरिहरभाष्यसहितम् (प्रथमकाण्डस्य 01-08 कण्डिकापर्यन्तम्)

एककः-4.	प्रथमकाण्डम् (01-04 कण्डिकापर्यन्तम्)	07
एककः-5.	प्रथमकाण्डम् (05-08 कण्डिकापर्यन्तम्)	07

सहायकग्रन्थाः

1. शुक्लयजुर्वेदसंहिता(महीधरभाष्यम्), जगदीशलाल शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
2. पारस्करगृह्यसूत्रम्, सं. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$

आन्तरिकमूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः
प्रश्नपत्रम् - पञ्चमम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः – विकृतिपाठः, सम्प्रदायबोधिनी शिक्षा च

(क) शुक्लयजुःसंहितायाः 31 तमाध्यायस्य पदक्रमजटापाठाः (01–10 मन्त्रपर्यन्तम्)

एककः-1. एकत्रिंशः अध्यायः (01–10 मन्त्राणां पदपाठः) 07

एककः-2. एकत्रिंशः अध्यायः (01–10 मन्त्राणां क्रमपाठः) 07

एककः-3. एकत्रिंशः अध्यायः (01–10 मन्त्राणां जटापाठः) 07

(ख) सम्प्रदायप्रबोधिनी शिक्षा (01–61 श्लोकपर्यन्तम्)

एककः-4. 01–30 श्लोकपर्यन्तम् 07

एककः-5. 31–61 श्लोकपर्यन्तम् 07

सहायकग्रन्थाः

1. पंचपाठपौरुषाध्यायः, युगलकिशोर मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी
2. संप्रदायप्रबोधिनी शिक्षा, गोपालचन्द्र मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$

आन्तरिकमूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः
प्रश्नपत्रम् - षष्ठम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः – निरुक्तम्, विकृतिलक्षणं च

(क) महर्षियास्काचार्यप्रणीतनिरुक्तम् दुर्गवृत्तिसहितम् (प्रथमोऽध्यायः)

एककः-1.	01-02 पादपर्यन्तम्	07
एककः-2.	03-04 पादपर्यन्तम्	07
एककः-3.	05-06 पादपर्यन्तम्	07

(ख) विकृतिलक्षणं सोदाहरणम् (जटामालाशिखारेखाः च)

एककः-4.	जटामालालक्षणे सोदाहरणे	07
एककः-5.	शिखारेखालक्षणे सोदाहरणे	07

सहायकग्रन्थाः

1. निरुक्तम्, पं छज्जूराम शास्त्री, मेहरचन्द्र लक्ष्मणदास, दिल्ली
2. शौनकीयचरणव्यूहः, चौखम्बा सुरभारती, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$

आन्तरिक मूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - चतुर्थम्
कवर्गे नव्यव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः — वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी पाणिनीयशिक्षा च
(स्वरवैदिकप्रकरणम्, पाणिनीयशिक्षा प्रथमश्लोकतः 21श्लोकपर्यन्तम्)

एककः 1:	वैदिकप्रकरणस्य प्रथमाध्यादारभ्य द्वितीयाध्यायपर्यन्तम् ।	07
एककः 2:	तृतीयाध्यायादारभ्य चतुर्थाध्यायपर्यन्तम् ।	07
एककः 3:	पंचमाध्यादारभ्य षष्ठाध्यायपर्यन्तम् ।	07
एककः 4:	सप्तमाध्यादारभ्य अष्टमाध्यायपर्यन्तम् ।	07
एककः 5:	स्वरप्रकरणस्यादितः प्रथमाध्यायस्य द्वितीयपादान्तम्, पाणिनीयाशिक्षायाः आदितः एकविंशश्लोकपर्यन्तं च ।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी स्वरवैदिकी	व्याख्या —	बालकृष्ण पंचोली —
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. वैया. सिद्धान्त कौमुदी स्वरवैदिकी	व्याख्या —
सम्पादक —	सुबोधिनी,
श्री गुरुप्रसाद शास्त्री
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्
कवर्गे नव्यव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः — प्रौढमनोरमा ‘शब्दरत्नसहिता’
(संज्ञाप्रकरणादारभ्य अच्सन्धिपर्यन्तम्)

एककः 1:	मंगलाचरणादारभ्य ‘उपदेशेऽजनुनासिक’ इति सम्पूर्णसूत्रपर्यन्तम् ।	07
एककः 2:	ऊकालोऽञ्जस्वे’ति सूत्रादारभ्य ऋलृवर्णयो’रिति सम्पूर्णसूत्रपर्यन्तम् ।	07
एककः 3:	नाञ्जला’विति सूत्रादारभ्य संज्ञाप्रकरणपर्यन्तम् ।	07
एककः 4:	‘इकोगुणवृद्धी’ति सूत्रादारभ्य परिभाषाप्रकरणपर्यन्तम् ।	07
एककः 5:	अच्सन्धिप्रकरणम् ।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. प्रौढमनोरमा शब्दरत्नसहिता	व्याख्याकारः	— श्री द्वारिकाप्रसाद द्विवेदी
	प्रकाशकः	— चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी ।
2. प्रौढमनोरमा शब्दरत्नसहिता,	भैरवी, भावप्रकाशिका	
	प्रकाशकः	— चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी ।

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - षष्ठम् **पूर्णाङ्कः 50**
कवर्गे नव्यव्याकरणम्
विषयः – महाभाष्यम्
(पशुशाहिकादारभ्य 'ऐऔजि'तिसूत्रपर्यन्तम्)

एककः 1:	अथशब्दानुशासनमित्यत आरभ्य त्रयोदशानुषाङ्गिकप्रयोजनपर्यन्तम् ।	07
एककः 2:	किं पुनरिदं व्याकरणमित्यतः ज्ञाने धर्मः इति चेदिति सम्पूर्णवार्तिकपर्यन्तम् ।	07
एककः 3:	'आचारे नियमः' इति वार्तिकादारभ्य पशुशाहिकसमाप्तिपर्यन्तम् ।	07
एककः 4:	अइउण् इति सम्पूर्णसूत्रम् ।	07
एककः 5:	ऋलृगिति सूत्रादारभ्य ऐऔजिति सम्पूर्णसूत्रपर्यन्तम् ।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. महाभाष्यम्—प्रदीपौद्योतटीकोपेतम्
प्रकाशक :	— सम्पादक :- भार्गव शास्त्री
— चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली ।
2. महाभाष्यम्
प्रकाशक :	— व्याख्याकारः — श्री मधुसूदन द्विवेदी
— चौखम्बा संस्कृत सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी ।
3. महाभाष्यम्
प्रकाशक :	— व्याख्याकारः — श्री ब्रह्मदत्त जिज्ञासु
— बहालगढ़, हरियाणा ।

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-चतुर्थम्
विषयः - लघुजातकम्

पूर्णाङ्काः 50

एककः 1. लघुजातकम् (प्रथमाध्यायः)	07
एककः 2. लघुजातकम् (द्वितीयतृतीयाध्यायौ)	07
एककः 3. लघुजातकम् (चतुर्थपञ्चमाध्यायौ)	07
एककः 4. लघुजातकम् (षष्ठसप्तमाध्यायौ)	07
एककः 5. लघुजातकम् (अष्टमनवमदशमाध्यायाः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. लघुजातकम्, (हिन्दीटीकासहितम्) पं.कमलाकान्तपाण्डेयः, चौखम्भासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी।

साहाय्यग्रन्थः -

1. लघुजातकम्, (संस्कृतव्याख्यासहितम्), राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् मानितविश्वविद्यालयस्य मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितम्, नवदेहली।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः = 5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्
विषयः — ताजिकशास्त्रम्

पूर्णाङ्काः 50

एककः 1. ताजिकनीलकण्ठी - संज्ञातन्त्रम् (ग्रहाध्याये आदितः 20 श्लोकपर्यन्तम्,)	07
एककः 2. ताजिकनीलकण्ठी — संज्ञातन्त्रम् (ग्रहाध्याये 21 तः 44 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 3. ताजिकनीलकण्ठी — संज्ञातन्त्रम् (ग्रहाध्याये 45 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 4. ताजिकनीलकण्ठी — संज्ञातन्त्रम् (षोडशयोगाध्याये आदितः 35 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 5. ताजिकनीलकण्ठी — संज्ञातन्त्रम् (षोडशयोगाध्याये 35 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. ताजिकनीलकण्ठी, व्या- डॉ.सुरेशचन्द्रमिश्रः, रञ्जनपब्लिकेशन्स, 16, अन्सारी रोड, नई दिल्ली 110002।

साहाय्यग्रन्थाः -

1. ताजिकनीलकण्ठी, व्या- पं.गङ्गाधरमिश्रः, चौखम्भा अमरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी,
2. ताजिकनीलकण्ठी, व्या. पं. सीताराम झा, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।
3. ताजिकनीलकण्ठी, सम्पा. प्रो. हंसधरझा, राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् (मुक्तस्वाध्यायपीठम्) नवदेहली।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20
4. आन्तरिकमूल्याङ्कनम्		15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-षष्ठम्
विषयः - प्रश्नशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1. भुवनदीपकः(प्रथमाध्यायः,द्वितीयाध्यायस्य 20श्लोकाः)	07
एककः 2. भुवनदीपकः(द्वितीयाध्यायस्य 21श्लोकतः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 3. भुवनदीपकः (तृतीयाध्यायः)	07
एककः 4. भुवनदीपकः (चतुर्थाध्यायः)	07
एककः 5. भुवनदीपकः (पञ्चमाध्यायः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. भुवनदीपकः, डॉ. सत्येन्द्रमिश्रः, चौखम्भासुरभारती- प्रकाशनम्, वाराणसी।

साहाय्यग्रन्थाः —

1. भुवनदीपकः, (संस्कृतव्याख्यासहितम्), राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् मानितविश्वविद्यालयस्य मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितम्, नवदेहली।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20
4. आन्तरिकमूल्याङ्कनम्		15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-चतुर्थम्
विषयः - रेखागणितम्

पूर्णाङ्काः 50

एककः 1. रेखागणितम्,1-4अध्यायस्य प्रथमाध्यायः	07
एककः 2. रेखागणितम्,1-4अध्यायस्य द्वितीयाध्यायः	07
एककः 3. रेखागणितम्,1-4अध्यायस्य तृतीयाध्यायः	07
एककः 4. रेखागणितम्,1-4अध्यायस्य चतुर्थाध्यायः(अर्धभागः)	07
एककः 5. रेखागणितम्, 1-4अध्यायस्य चतुर्थाध्याय (शेषभागः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. रेखागणितम्,1-4अध्यायः, डॉ नगेन्द्रपाण्डेयः, वाराणसेय संस्कृत संस्थानम्, जगतगंज, वाराणसी।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20
4. आन्तरिकमूल्याङ्कनम्		15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्
विषयः - त्रिकोणमितिः

पूर्णाङ्काः 50

एककः 1. सरलत्रिकोणमितिः (प्रथमाध्यायः)	07
एककः 2. सरलत्रिकोणमितिः (द्वितीयाध्यायः)	07
एककः 3. सरलत्रिकोणमितिः (तृतीयाध्यायः)	07
एककः 4. सरलत्रिकोणमितिः (चतुर्थाध्यायः)	07
एककः 5. सरलत्रिकोणमितिः (पञ्चमाध्यायः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. सरलत्रिकोणमितिः, बलदेवमिश्रः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।

अङ्कविभागः -

01. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
02. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
03. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-षष्ठम्
विषयः - अङ्कगणितम्

पूर्णाङ्कः 50

{लीलावती, उपपत्तिसहितम् (श्रेढीव्यवहारपर्यन्तम्)}

एककः 1. परिभाषातः भिन्नपरिकर्माष्टकपर्यन्तम्	07
एककः 2. इष्टकर्मतः संक्रमणपर्यन्तम्	07
एककः 3. वर्गकर्मतः व्यस्तविधिपर्यन्तम्	07
एककः 4. त्रैराशिकतः पञ्चराश्यादिकपर्यन्तम्	07
एककः 5. ऐकिकनियमतः श्रेढीव्यवहारपर्यन्तम्	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. लीलावती (हिन्दीटीकासहितम्) पं.लषणलालझा, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।

साहाय्यग्रन्थः -

1. लीलावती (आँग्लटीकासहितम्) मोतीलालबनारसीदासः वाराणसी।

अङ्कविभागः -

01. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
02. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
03. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-चतुर्थम्
विषयः - काव्यम् (लघुत्रयी)

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 – रघुवंशमहाकाव्यम् (त्रयोदशः सर्गः)	07
एककः 2 – रघुवंशमहाकाव्यम् (चतुर्दशः सर्गः)	07
एककः 3 – कुमारसम्भवमहाकाव्यम् (द्वितीयः सर्गः)	07
एककः 4 – मेघदूतम् (पूर्वमेघे 1–30 पद्यानि)	07
एककः 5 – मेघदूतम् (पूर्वमेघे 31 तः समाप्तिं यावत्)	07

अनुशासितग्रन्थः –

रघुवंशमहाकाव्यम्	– कालिदासः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
कुमारसम्भवमहाकाव्यम्	– कालिदासः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
मेघदूतम्	– कालिदासः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	– चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः - नाट्यम् (मृच्छकटिकम्)

एककः 1 – मृच्छकटिकम् (प्रथमोऽः)	07
एककः 2 – मृच्छकटिकम् (द्वितीयोऽः)	07
एककः 3 – मृच्छकटिकम् (तृतीयोऽः)	07
एककः 4 – मृच्छकटिकम् (चतुर्थोऽः)	07
एककः 5 – मृच्छकटिकम् (पचमोऽः)	07

अनुशंसितग्रन्थः –

मृच्छकटिकम्	– शूद्रकः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	– चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-षष्ठम्
विषयः - नाट्यशास्त्रम् (दशरूपकम्)

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 – दशरूपकम् (प्रथमप्रकाशतः 1 से 35 कारिकाः)	07
एककः 2 – दशरूपकम् (प्रथमप्रकाशतः 36 से 68 कारिकाः)	07
एककः 3 – दशरूपकम् (द्वितीय प्रकाशतः 1 से 36 कारिकाः)	07
एककः 4 – दशरूपकम् (द्वितीय प्रकाशतः 36 से 72 कारिकाः)	07
एककः 5 – नाट्यशास्त्रम् (प्रथमाध्यायः)	07

अनुशंसितग्रन्थौ –

1. दशरूपकम् – धन जयः (संस्कृत-हिन्दी व्याख्यासहितम्)
प्राप्तिस्थानम् – चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.
2. नाट्यशास्त्रम् – भरतमुनिः (संस्कृत-हिन्दी व्याख्यासहितम्)
प्राप्तिस्थानम् – चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

प्रथमसत्रार्द्धम्

खवर्गे समाजशास्त्रम्

प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्

पूर्णाङ्कः 100

विषयः — समाजशास्त्र (समाजशास्त्र का परिचय)

- इकाई 1: समाजशास्त्र का अर्थ, परिभाषा, विषयवस्तु क्षेत्र, एवं महत्व समाजशास्त्र की 14
प्रकृति,, समाजशास्त्रीय परिप्रेक्ष्य,
समाजशास्त्र एवं समाज विज्ञान – समाजशास्त्र का वैज्ञानिक एवं मानवीय
उन्मुखीकरण।
- इकाई 2: समाज, समुदाय, संस्था, समिति, सामाजिक समूह परिस्थिति एवं भूमिका, 14
परिवार, नातेदारी, धर्म, शिक्षा, राजनीति।
- इकाई 3: समाज, संस्कृति, समाजीकरण – व्यक्ति एवं समाज में सम्बन्ध, सामाजिक 14
नियंत्रण मूल्य एवं आदर्श नियम,
सामाजिक स्तरीकरण एवं गतिशीलता – अर्थ, स्वरूप एवं सिद्धांत।
- इकाई 4: सामाजिक परिवर्तन – अर्थ एवं प्रकार : सामाजिक परिवर्तन के कारण एवं 14
सिद्धान्त,उद्विकास तथा क्रान्ति , प्रगति एवं विकास,
सामाजिक परिवर्तन के कारक सिद्धांत।
- इकाई 5: व्यवहारिक समाजशास्त्र का परिचय – समाजशास्त्र एवं सामाजिक समस्याएँ –
सामाजिक कल्याण एवं सामाजिक सुरक्षा की व्यावसायिक उपादेयता
समाजशास्त्र की नीति निर्माण एवं क्रियान्वयन में भूमिका 14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

१ बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
२ लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
३ दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

प्रथमसत्रार्द्धम्

खवर्गे हिन्दीसाहित्यम्

प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्

पूर्णाङ्कः 100

विषयः — हिन्दी साहित्य (प्राचीन काव्य)

- इकाई 1: व्याख्या – निर्धारित पाठ्य पुस्तक से कबीर, सूरदास, तुलसीदास, बिहारी और घनानन्द । 14
- इकाई 2: भक्तिकाल एवं रीतिकाल की पृष्ठभूमि एवं प्रमुख प्रवृत्तियाँ/धाराएँ एवं विशेषताएँ । 14
- इकाई 3: कबीर, सूर और तुलसी पर समीक्षात्मक प्रश्न । 14
- इकाई 4: बिहारी, भूषण और घनानन्द पर समीक्षात्मक प्रश्न । 14
- इकाई 5: छूत पाठ के कवि – विद्यापति, जायसी, रहीम, केशव पद्माकर और देव । 14
(इन पर लघुत्तरीय प्रश्न पूछे जायेंगे)

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – 'प्राचीन काव्य' म.प्र. हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित ।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघुत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
खवर्गे राजनीतिविज्ञानम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
विषयः – राजनीतिविज्ञान (राजनीतिसिद्धान्त)

पूर्णाङ्कः 100

इकाई 1: राजनीति विज्ञान – परिभाषा, प्रकृति एवं क्षेत्र। राजनीतिक सिद्धांत प्रकृति एवं महत्व। अध्ययन पद्धति— परंपरागत एवं आधुनिक। अन्य सामाजिक विज्ञानों से संबंध— समाजशास्त्र, इतिहास, अर्थशास्त्र, मनोविज्ञान एवं भूगोल।

इकाई 2: शक्ति और सत्ता। 14

राज्य – उद्गम, विकास और तत्व।

शक्ति और सत्ता – संप्रभुता, बहुलवादी, आलोचना, नागरिकता, वैश्वीकरण और राज्य।

इकाई 3: अधिकार और कर्तव्य। 14

स्वतंत्रता, समानता और न्याय। लोकतंत्र – अर्थ, प्रकार एवं सिद्धान्त, प्रतिनिधित्व के सिद्धान्त, विकास एवं लोक कल्याणकारी राज्य।

इकाई 4: व्यवस्थापिका, कार्यपालिका एवं न्याय पालिका। शक्ति पृथक्करण का सिद्धांत, संविधान, अर्थ प्रकार। 14

इकाई 5: अवधारणाएँ – स्त्रीत्ववाद, मानव-अधिकार, भ्रष्टाचार, जातिवाद एवं क्षेत्रवाद। 14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40

आन्तरिक मूल्यांकन **30**

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

प्रथमसत्रार्द्धम्

खवर्गे अर्थशास्त्रम्

प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्

पूर्णाङ्कः 100

विषयः – अर्थशास्त्र (व्यष्टि अर्थशास्त्र)

इकाई 1: अर्थशास्त्र	– परिभाषा, उद्भव क्षेत्र एवं प्रकृति ।	14
आर्थिक विश्लेषण की पद्धतियाँ	– आगमन एवं निगमन – तर्क, गुण एवं दोष ।	
आधारभूत अवधारणाएँ	– मांग एवं पूर्ति का नियम ।	
इकाई 2: उपयोगिता	– क्रम वाचक एवं गणनायक दृष्टिकोण, मांग की लोच-कीमत, आय एवं आड़ी लोच, तटस्थता वक्र विश्लेषण – अर्थ, विशेषताएँ, उपभोक्ता का संतुलन, उपभोक्ता की बचत ।	14
इकाई 3: उत्पादन	– उत्पादन के नियम, परिवर्तनशील अनुपातो का नियम, पैमाने के प्रतिफल, पैमाने की बचते, समोत्पाद वक्र – अर्थ, विशेषताएँ, लागत एवं आगम की अवधारणाएँ – कुल, सीमांत एवं औसत ।	14
इकाई 4: बाजार	– अवधारणाएँ एवं वर्गीकरण । पूर्ण प्रतियोगिता – फर्म एवं उद्योग के लिये कीमत एवं उत्पादन निर्धारण । एकाधिकार – विशेषताएँ, कीमत एवं उत्पादन निर्धारण । एकाधिकारात्मक प्रतियोगिता – विशेषताएँ, कीमत एवं उत्पादन निर्धारण ।	14
इकाई 5: साधन कीमत	– वितरण का सीमांत उत्पादकता का सिद्धांत । मजदूरी, लगान, ब्याज एवं लाभ के प्रतिष्ठित एवं आधुनिक सिद्धान्त ।	14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र.द्वारा प्रकाशित ।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

प्रथमसत्रार्द्धम्

खवर्गे इतिहासः

प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्

पूर्णाङ्कः 100

विषयः — इतिहास (भारत का इतिहास :आरंभ से 1200 ई. तक)

इकाई 1:	इतिहास की अवधारणा, स्वरूप, क्षेत्र एवं महत्व इतिहास के स्रोतों का सर्वेक्षण, भूमि पर्यावरण एवं जन। भारतीय प्रागैतिहासिक काल, पुरापाषाण कालीन संस्कृति : परम्परा एवं भौगोलिक विस्तार। मध्यपाषाण कालीन संस्कृति, सांस्कृतिक विकास, शैल चित्रकला के विशेष सन्दर्भ में।	14
इकाई 2:	सरस्वती/सिन्धु सभ्यता (हड़प्पा सभ्यता) : उदय, विस्तार एवं पतन सरस्वती/सिन्धु सभ्यता का : सामाजिक, आर्थिक एवं सामाजिक जीवन, विज्ञान एवं तकनीकी वैदिक सभ्यता : राजनैतिक एवं आर्थिक दशा, धर्म एवं संस्कृति भारत में लौह युगीन संस्कृति : वैज्ञानिक एवं तकनीकी वैदिक कालीन सामाजिक दशा : वर्ण, जाति, व्यावसायिक श्रेणियों, विवाह, सोलह संस्कार एवं चार पुरुषार्थ।	14
इकाई 3:	सोलह महाजनपद, उत्तर भारत में नये धार्मिक आन्दोलनों का उदय, बौद्ध एवं जैन धर्म के सिद्धान्त, उत्थान और पतन, सिकन्दर का आक्रमण एवं प्रभाव मौर्य साम्राज्य — प्रशासन और अर्थ व्यवस्था, अशोक का 'धम्म', मौर्य कला एवं स्थापत्य। मौर्योत्तर युगः — शुंगः, क्षत्रप, सातवाहन एवं कुषाण — राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक एवं सांस्कृतिक जीवन।	14
इकाई 4:	गुप्त साम्राज्य : राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक एवं सांस्कृतिक जीवन। उत्तर भारत के प्रमुख राजवंश : हर्ष एवं उसका युग गुर्जर-प्रतिहार, कलचुरि कालीन आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक एवं सांस्कृतिक परिस्थितियों	14
इकाई 5:	दक्षिण भारत के प्रमुख राजवंश — राष्ट्रकूट, चोल, पल्लव, चालुक्यवंश — आर्थिक एवं सामाजिक जीवन। संगम युग। भारत के पड़ोसी देशों से सम्बन्ध — दक्षिण-पूर्वी एशिया और श्रीलंका के साथ सम्बन्ध। अरब-मुहम्मद-बिन-कासिम का भारत आक्रमण। गजनी-महमूद गजनवी के आक्रमण और उसके प्रभाव। गौरी-मुहम्मद गौरी का आक्रमण व प्रभाव।	14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक — हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र.द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा —

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
प्रथमसत्रार्द्धम्
खवर्गे अंग्रेजीसाहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
Subject – Special English
(Poetry)

पूर्णाङ्कः 100

Unit -1	Annotations	14
Unit -2	William Shakespeare – From Fairest Creatures, The Little Love God, True Love, Shall I Compare Thee to a Summer’s Day. John Milton :- On His Blindness, On Man’s First Disobedience (Paradise Lost, Bk-I lines 1to 26)	14
Unit-3	John Donne-Sweetest Love I Do not Go, This is My Play’s Last Scene. John Dryden – The Portrait of Shadwell. Alexander Pope – Ode to Solitude.	14
Unit-4	Thomas Gray – Elegy Written in a Country Churchyard. William Collins - Ode to Evening. Oliver Goldsmith – Portrait of village School master (Extract from the Deserted Village).	14
Unit-5	William Blake – Tyger, Tyger, Burning Bright. P.B. Shelley – To a Skylark John Keats – Ode to a Nightingale. Edwin Arnold – Light of Asia (An extract from Book III)	14

Allocation of Marks :

1. Objective type questions	5 * 2 =	10
2. Short type questions	5 * 4 =	20
3. Long type questions	5 * 8 =	40
4. C.C.E. (आन्तरिकमूल्याङ्कनम्)		= 30

शास्त्री-सत्रार्द्धपरीक्षापाठ्यक्रमः
(नियमितच्छात्राणां कृते)
द्वितीयसत्रार्द्धः
2014-15

महर्षिपाणिनिसंस्कृतवैदिकविश्वविद्यालयः
देवासमार्गः, उज्जयिनी (म.प्र.) 456010

दूरभाषः- (0734) 2526044, दूरप्रेषः- (0734) 2524845

अणुसङ्केतः - regpsvmp@rediffmail.com, अन्तर्जालपुटम् - www.mpsvujjain.org

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम्-प्रथमम्
प्रश्नपत्र - प्रथम **पूर्णाङ्कः 100**
विषय – आधार पाठ्यक्रम (नैतिक मूल्य और भाषा)

भाग-1

इकाई 1:	नैतिक मूल्य		
	1. अंतर्ज्ञान और नैतिक जीवन	:	सर्वपल्ली राधाकृष्णन 15
	2. अप्प दीपो भवः	:	स्वामी श्रद्धानन्द
	3. बुद्ध की करुणा	:	डॉ. सद्धा तिस्स
इकाई 2:	हिन्दी भाषा		
	1. भारत वन्दना (कविता)	:	सूर्यकान्त त्रिपाठी 'निराला' 17
	2. पुष्प की अभिलाषा (कविता)	:	माखनलाल चतुर्वेदी
	3. अकाल और उसके बाद (कविता)	:	नागार्जुन
	4. निर्माल्य (ललित निबन्ध)	:	विद्यानिवास मिश्र
	5. मानक हिन्दी का स्वरूप (संकलित)		
इकाई 3:	हिन्दी भाषा		
	1. अफसर (व्यंग्य)	:	शरद जोशी 18
	2. भोलाराम का जीव (कहानी)	:	सुदर्शन
	3. भारत का सामासिक व्यक्तित्व(चिंतनपरक)	:	जवाहरलाल नेहरू
	4. भारत देश और उसके निवासी (विश्लेषणपरक)	:	रामधारी सिंह दिनकर
	5. पल्लवन और संक्षेपण (संकलित)		

भाग-2

इकाई 4:	English Language		17
	1. William Wordsworth	:	The Solitary Reaper
	2. A Song of Kabir	:	Translated by Tagore
	3. Khushawant Singh	:	The Portrait of a Lady
	4. Mahata Gandhi	:	Satyagraha
इकाई 5:	English Language		18
	Comprehension/Unseen Passage, Report-writing] Composition, short, Eassay, Paragraph writitng (Based on the expansion of an idea) Basic language Skills : vocabulary, synonyms, antonyms, word formation, prefixes, suffixes, confusing words, misused words, similar words with different meanings. Proverbs Basic language Skills : Grammer and Usage, Tenses, Prepositions, dererminers, countable/uncountable nouns, verbs, articles and adverbs.		

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अंक विभाजन – सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	5 × 5 = 25
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	10 × 5 = 50
आन्तरिक मूल्यांकन	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - द्वितीयम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः — आधार पाठ्यक्रम (उद्यमिता विकास)

इकाई 1:	उद्यमिता : आशय : मत : उद्यमिता के गुण, सफल उद्यमी के गुण।	07
इकाई 2:	उद्यमिता के प्रकार, महत्व और विभिन्न विद्वानों के मत लक्ष्य निर्माण, लक्ष्य कैसे प्राप्त करें। लक्ष्य प्राप्ति में समस्याएँ, उनका समाधान। स्वप्रेरणा, स्वप्रेरणा के तत्व और विकास। विभिन्न विद्वानों के मत, आकलन, निष्कर्ष। नेतृत्व क्षमता, उसका विकास और प्रतिफलन	07
इकाई 3:	परियोजनाएँ तथा विभिन्न संगठन (शासकीय/अशासकीय) शासकीय परियोजनाएँ : - अशासकीय परियोजनाएँ :- बैंकों का योगदान, उनकी सीमाएँ, क्षेत्र।	07
इकाई 4:	अच्छे उद्यमी के कौन-कौन से कार्य, गुण, प्रबंधन इत्यादि। अच्छे उद्यमी के गुण आधुनिक और पूर्ववर्ती उद्यमी की प्रबंधन कला। उद्यमी के प्रेरक तत्व।	07
इकाई 5:	उद्यमी की समस्याएँ, क्षेत्र। पूँजी की समस्या। शक्तिकरण की समस्या। पूँजीवन की समस्या। प्रशासनिक समस्याएँ। स्वामित्व की समस्याएँ इत्यादि।	07

निर्धारित पाठ्य पुस्तक — हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र. द्वारा प्रकाशित।

अ विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा —

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्न	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
आन्तरिक मूल्यांकन	15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् तृतीयम्
विषयः — अनिवार्यसंस्कृतम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (चतुर्थ अंक)	07
एककः 2 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (पंचम अंक)	07
एककः 3 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (षष्ठ अंक)	07
एककः 4 — अभिज्ञानशाकुन्तलम् (सप्तम अंक)	07
एककः 5 — समालोचनात्मकप्रश्नाः	07

अनुशंसितग्रन्थः —

अभिज्ञानशाकुन्तलम्	— कालिदासः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	— चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - चतुर्थम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः

पूर्णाङ्काः 50

विषयः — महीधरभाष्यम्, पारस्करगृह्यसूत्रं च

(क) शुक्लयजुर्वेदसंहितायाः महीधरभाष्यम् (तृतीयः अध्यायः)

एककः—1.	तृतीयोऽध्यायः (01—20 मन्त्रपर्यन्तम्)	07
एककः—2.	तृतीयोऽध्यायः (21—40 मन्त्रपर्यन्तम्)	07
एककः—3.	तृतीयोऽध्यायः (41—63 मन्त्रपर्यन्तम्)	07

(ख) पारस्करगृह्यसूत्रम् — हरिहरभाष्यसहितम् (प्रथमकाण्डस्य 09—19 कण्डिकापर्यन्तम्)

एककः—4.	प्रथमकाण्डम् (09—13 कण्डिकापर्यन्तम्)	07
एककः—5.	प्रथमकाण्डम् (14—19 कण्डिकापर्यन्तम्)	07

सहायकग्रन्थाः

1. शुक्लयजुर्वेदसंहिता(महीधरभाष्यम्), जगदीशलाल शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली
2. पारस्करगृह्यसूत्रम्, सं. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$
 2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$
 3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$
- आन्तरिकमूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - पञ्चमम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः

पूर्णाङ्कः 50

विषयः – विकृतिपाठः, सम्प्रदायप्रबोधिनीशिक्षा च

(क) शुक्लयजुःसंहितायाः एकत्रिंशाध्यायस्य घनपाठः (01–22 मन्त्रपर्यन्तम्)

एककः-1. एकत्रिंशः अध्यायः (01–11 मन्त्राणां घनपाठः) 07

एककः-2. एकत्रिंशः अध्यायः (12–22 मन्त्राणां घनपाठः) 07

(ख) सम्प्रदायप्रबोधिनी शिक्षा (62–146 श्लोकपर्यन्तम्)

एककः-3. 62–90 श्लोकपर्यन्तम् 07

एककः-4. 91–119 श्लोकपर्यन्तम् 07

एककः-5. 120–146 श्लोकपर्यन्तम् 07

सहायकग्रन्थाः

1. पंचपाठपौरुषाध्यायः, युगलकिशोर मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी
2. सम्प्रदायप्रबोधिनी शिक्षा, गोपालचन्द्र मिश्र, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$

2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$

3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$

आन्तरिकमूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - षष्ठम्
कवर्गे शुक्लयजुर्वेदः

पूर्णाङ्कः 50

विषयः — निरुक्तम्, विकृतिलक्षणं च

(क) महर्षियास्काचार्यप्रणीतनिरुक्तम् दुर्गवृत्तिसहितम् (02-03 अध्यायपर्यन्तम्)

एककः-1.	द्वितीयः अध्यायः (01-04 पादपर्यन्तम्)	07
एककः-2.	द्वितीयः अध्यायः (05-07 पादपर्यन्तम्)	07
एककः-3.	तृतीयः अध्यायः (01-04 पादपर्यन्तम्)	07

(ख) विकृतिलक्षणं सोदाहरणम् (ध्वजदण्डरथघनपाठाः च)

एककः-4.	ध्वजदण्डलक्षणे सोदाहरणे	07
एककः-5.	रथघनलक्षणे सोदाहरणे	07

सहायकग्रन्थाः

1. निरुक्तम्, पं छज्जूराम शास्त्री, मेहरचन्द्र लक्ष्मणदास, दिल्ली
2. शौनकीयचरणव्यूहः, चौखम्बा सुरभारती, वाराणसी

अंकविभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः $1 \times 5 = 5$
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः $2 \times 5 = 10$
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः $4 \times 5 = 20$

आन्तरिकमूल्यांकनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - चतुर्थम्
कवर्गे नव्यव्याकरणम्

पूर्णाङ्कः 50

विषयः — वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी पाणिनीयशिक्षा च
(स्वरवैदिकप्रकरणम्, पाणिनीयशिक्षा 22 श्लोकतः समाप्तिपर्यन्तम्)

इकाई 1:	स्वरवैदिकप्रक्रियायाः तृतीयाऽध्यायादारभ्य प्रत्ययस्वरान्तपर्यन्तम् ।	07
इकाई 2:	'समासस्ये' ति सूत्रादारभ्य 'कतरकतामा'विति सूत्रपर्यन्तम् ।	07
इकाई 3:	'आर्यो ब्राह्मणकुमारयोः' इति सूत्रादारभ्य 'विभाषितं सोपसर्गनुत्तममि'तिपर्यन्तम् ।	07
इकाई 4:	'हन्त चे'तिसूत्रादारभ्य स्वरसञ्चारप्रकारं यावत् ।	07
इकाई 5:	द्वाविंशश्लोकदारभ्य पाणिनीयशिक्षासमाप्तिपर्यन्तम् ।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी(स्वरवैदिकी) — बालकृष्ण पंचोली — चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी(स्वरवैदिकी) — सुबोधिनीव्याख्या सम्पादक — श्री गुरुप्रसादशास्त्री चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - पञ्चमम्
कवर्गे नव्यव्याकरणम्
विषयः - प्रौढमनोरमा "शब्दरत्नसहिता"
(हल्सन्धिप्रकरणादारभ्य स्वादिसन्धिपर्यन्तम्)

पूर्णाङ्कः 50

इकाई 1:	स्तोः श्चुना श्चु' रिति सूत्रादारभ्य पुमः खयि' ति सम्पूर्णसूत्रपर्यन्तम्।	07
इकाई 2:	'ख्याजादेश' इति वार्तिकादारभ्य 'इणः षः' इति सूत्रपर्यन्तम्।	07
इकाई 3:	'इदुदुपधस्ये'ति विसर्गसन्धिपर्यन्तम्।	07
इकाई 4:	'ससजुषो रु' रिति सूत्रतः 'भो भगो अधो' इति सम्पूर्णसूत्रपर्यन्तम्।	07
इकाई 5:	'व्योर्लघु.....' इति सूत्रादारभ्य स्वादिसन्धिपर्यन्तम्।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. प्रौढ मनोरमा 'शब्दरत्नसहिता' – व्याख्याकारः – श्री द्वारिकाप्रसाद द्विवेदी प्रकाशकः—
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।
2. प्रौढ मनोरमा शब्द रत्न सहिता – व्याख्याकारः – भैरवी, भावप्रकाशिका प्रकाशकः –
चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी।

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः –

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - षष्ठम्
कवर्गे नव्यव्याकरणम्
विषयः - व्याकरणमहाभाष्यम्
(हयवरडिति माहेश्वरसूत्रादारभ्य तृतीयाह्निकपर्यन्तम्)

पूर्णाङ्कः 50

इकाई 1:	'हयवरडि'ति सूत्रादारभ्यद्वितीयाह्निकसूत्रपर्यन्तम् ।	07
इकाई 2:	तृतीयाह्निकदारभ्य 'अनाकृति' रितिवार्तिकपर्यन्तम् ।	07
इकाई 3:	'लि न वे'ति वार्तिकदारभ्य 'भेदकत्वात्स्वरस्ये'ति वार्तिकपर्यन्तम् ।	07
इकाई 4:	'भेदकत्वाद् गुणस्ये' त्यतः आरभ्य 'सर्वादेशे'ति वार्तिकपर्यन्तम् ।	07
इकाई 5:	'पुगन्तलघूपधस्ये'ति तृतीयाह्निकपर्यन्तम् ।	07

सन्दर्भग्रन्थाः

1. वैयाकरण महाभाष्यम्	—	मधुसूदन द्विवेदी	—	चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. वैयाकरण महाभाष्यम्	—	नवाह्निकम्	—	चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
3. वैयाकरण महाभाष्यम्	—	आचार्य चारुदेव शास्त्री	—	चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20

आन्तरिकमूल्यांकनम् **15**

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - चतुर्थम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
विषयः — जातकं प्रश्नशास्त्रञ्च

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1. लघुजातकम् (एकादशद्वादशाध्यायौ)	07
एककः 2. लघुजातकम् (त्रयोदशाध्यायतः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 3. षट्पञ्चाशिका (प्रथमद्वितीयाध्यायौ)	07
एककः 4. षट्पञ्चाशिका (तृतीयचतुर्थपञ्चमाध्यायाः)	07
एककः 5. षट्पञ्चाशिका (षष्ठसप्तमाध्यायौ)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

2. लघुजातकम्, (हिन्दीटीकासहितम्) पं.कमलाकान्तपाण्डेयः, चौखम्भासुरभारतीप्रकाशनम्, वाराणसी।
3. षट्पञ्चाशिका, व्या- आचार्य गुरुप्रसादगौडः, चौखम्भासुरभारती- प्रकाशनम्, वाराणसी।

साहाय्यग्रन्थः —

1. लघुजातकम्, (संस्कृतव्याख्यासहितम्), राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् मानितविश्वविद्यालयस्य मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितम्, नवदेहली।
2. षट्पञ्चाशिका, व्या- प्रो. हंसधरझा, L-122, सन्त आसाराम नगरम्, भोपालम्।

अङ्कविभागः -

01 वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
02 लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
03 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - पञ्चमम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
विषयः - ताजिकशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1. ताजिकनीलकण्ठी - वर्षतन्त्रम् (वर्षफलाध्यायः)	07
एककः 2. ताजिकनीलकण्ठी — वर्षतन्त्रम् (मुथहाफलाध्यायः)	07
एककः 3. ताजिकनीलकण्ठी - वर्षतन्त्रम् (वर्षारिष्टविचारभावाध्यायौ)	07
एककः 4. ताजिकनीलकण्ठी — वर्षतन्त्रम् (पात्यायिनीदशाक्रमविचारभावस्थग्रहफलाध्यायौ)	07
एककः 5. ताजिकनीलकण्ठी - वर्षतन्त्रम् (मासदिनप्रवेशप्रकाराध्यायः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. ताजिकनीलकण्ठी, व्या- डॉ.सुरेशचन्द्रमिश्रः, रञ्जनपब्लिकेशन्स, 16, अन्सारी रोड, नई दिल्ली 110002।

साहाय्यग्रन्थः -

1. ताजिकनीलकण्ठी, व्या- पं.गङ्गाधरमिश्रः, चौखम्भा अमरभारती प्रकाशनम्, गोपालमन्दिर लेन, वाराणसी, 221001।
2. ताजिकनीलकण्ठी, व्या. पं. सीताराम झा, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।
3. ताजिकनीलकण्ठी, सम्पा. प्रो. हंसधरझा, राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम् (मुक्तस्वाध्यायपीठम्) नवदेहली।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः = 5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
प्रश्नपत्रम् - षष्ठम्
कवर्गे फलितज्योतिषम्
विषयः - मुहूर्तशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1. मुहूर्तचिन्तामणिः (शुभाशुभप्रकरणम्) (01 श्लोकतः 29 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 2. मुहूर्तचिन्तामणिः (शुभाशुभप्रकरणम्) (30 श्लोकतः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 3. मुहूर्तचिन्तामणिः (नक्षत्रप्रकरणम्) (01 श्लोकतः 20 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 4. मुहूर्तचिन्तामणिः (नक्षत्रप्रकरणम्) (21 श्लोकतः 40 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 5. मुहूर्तचिन्तामणिः (नक्षत्रप्रकरणम्) (41 श्लोकतः समाप्तिपर्यन्तम्)	07

सन्दर्भग्रन्थः —

1. मुहूर्तचिन्तामणिः, व्या- पं. केदारदत्तजोशी, मोतीलाल बनारसीदासः, नवदेहली।

साहाय्यग्रन्थाः —

1. मुहूर्तचिन्तामणिः, व्याख्याकारः - श्री विन्ध्येश्वरीप्रसादद्विवेदी, चौखम्भा प्रकाशनम्, वाराणसी।
2. मुहूर्तचिन्तामणिः, व्याख्याकारः - डॉ. रामचन्द्रपाण्डेयः, चौखम्भा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी।
3. मुहूर्तमार्तण्डः, व्याख्याकारः - पं. सीतारामझा, चौखम्भाविद्या भवनम्, वाराणसी।
4. नान्दिदत्तपञ्चविंशतिका, प्रो. हंसधरझा, L-122, सन्त आसाराम नगरम्, भोपालम्।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः = 5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम्

15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-चतुर्थम्
विषयः - गोलपरिभाषा

पूर्णाङ्काः 50

एककः 1. गोलपरिभाषा, “शङ्कुज्याक्षेत्रविचारसहिता” (आदितः 17 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 2. गोलपरिभाषा, (18 तः 34 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 3. गोलपरिभाषा, (35 तः 51 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 4. गोलपरिभाषा, (52 तः 68 श्लोकपर्यन्तम्)	07
एककः 5. गोलपरिभाषा, (69 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07

सन्दर्भग्रन्थः-

1. गोलपरिभाषा, पं. वैद्यनाथपाण्डेयः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।

साहाय्यग्रन्थाः —

1. गोलपरिभाषा, प्रो. हंसधरझा, जगदीशप्रकाशनम्, जयपुरम्।
2. गोलपरिभाषा, व्या. कामेश्वर उपाध्यायः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः = 5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्
विषयः — त्रिकोणमितिः

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1. सरलत्रिकोणमितिः (षष्ठाध्यायः)	07
एककः 2. सरलत्रिकोणमितिः (सप्तमाध्यायः)	07
एककः 3. सरलत्रिकोणमितिः (अष्टमाध्यायः)	07
एककः 4. सरलत्रिकोणमितिः (नवमाध्यायः)	07
एककः 5. सरलत्रिकोणमितिः (दशमाध्यायः)	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. सरलत्रिकोणमितिः, बलदेवमिश्रः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी ।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः = 5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः = 5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे सिद्धान्तज्योतिषम्
प्रश्नपत्रम्-षष्ठम्
विषयः – बीजगणितम्

पूर्णाङ्कः 50

{ भास्करीयबीजगणितम्, (आदितः चक्रवालपर्यन्तम्) }

एककः 1. धनर्णषड्विधम् खषड्विधञ्च	07
एककः 2. अव्यक्तषड्विधम् अनेकवर्णषड्विधञ्च	07
एककः 3. करणीषड्विधम्	07
एककः 4. कुट्टकः वर्गप्रकृतिश्च	07
एककः 5. चक्रवालम्	07

सन्दर्भग्रन्थः -

1. भास्करीयबीजगणितम्, अच्युतानन्दझाः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी ।

सहाय्यग्रन्थाः -

1. भास्करीयबीजगणितम्, देवेन्द्रझाः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी ।

2. भास्करीयबीजगणितम्, बलदेवमिश्रः, चौखम्भा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी ।

अङ्कविभागः -

1. वस्तुनिष्ठप्रश्नाः	=	5 X 1 = 5
2. लघूत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 2 = 10
3. दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	=	5 X 4 = 20

आन्तरिकमूल्याङ्कनम् 15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-चतुर्थम्
विषयः — काव्यशास्त्रम् (साहित्यदर्पणः)

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 — साहित्यदर्पणः (प्रथमः परिच्छेदः)	07
एककः 2 — साहित्यदर्पणः (द्वितीयः परिच्छेदः)	07
एककः 3 — साहित्यदर्पणः (तृतीयपरिच्छेदस्य 1-90 कारिकाः)	07
एककः 4 — साहित्यदर्पणः (तृतीयपरिच्छेदस्य 91-180 कारिकाः)	07
एककः 5 — साहित्यदर्पणः (तृतीयपरिच्छेदस्य 181 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07

अनुशंसितग्रन्थः —

साहित्यदर्पण	— विश्वनाथः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	— चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-पञ्चमम्
विषयः — नाट्यम् (वेणीसंहारम्)

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 — वेणीसंहारम् (प्रथमो :)	07
एककः 2 — वेणीसंहारम् (द्वितीयतृतीया ः)	07
एककः 3 — वेणीसंहारम् (चतुर्थप चमा ः)	07
एककः 4 — वेणीसंहारम् (षष्ठो :)	07
एककः 5 — उपर्युक्तपाद्यांशतः समालोचनात्मकप्रश्नाः	07

अनुशंसितग्रन्थः —

वेणीसंहारम्	— भट्टनारायणः (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम्	— चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
कवर्गे साहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-षष्ठम्
विषयः — नाट्यशास्त्रम्

पूर्णाङ्कः 50

एककः 1 — दशरूपकम् (तृतीयप्रकाशस्य आदितः 35 कारिकाः)	07
एककः 2 — दशरूपकम् (तृतीयप्रकाशस्य 36 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 3 — दशरूपकम् (चतुर्थप्रकाशस्य 1-40 कारिकाः)	07
एककः 4 — दशरूपकम् (चतुर्थप्रकाशस्य 41 तः समाप्तिपर्यन्तम्)	07
एककः 5 — नाट्यशास्त्रम् (द्वितीयोध्यायः)	07

अनुशंसितग्रन्थः —

1. दशरूपकम् — धन जय (संस्कृतहिन्दीव्याख्योपेतम्)
प्राप्तिस्थानम् — चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.
2. नाट्यशास्त्रम् — भरतमुनिः (संस्कृत-हिन्दी व्याख्यासहितम्)
प्राप्तिस्थानम् — चौखम्भाविद्याभवन वाराणसी उ.प्र.

अ विभाजनम्

प्रत्येकमेककतः अधोलिखितव्यवस्थानुसारं प्रश्नाः भवेयुः —

1 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1 × 5 = 5
2 लघूत्तरीयप्रश्नाः	2 × 5 = 10
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्नाः	4 × 5 = 20
आन्तरिकमूल्यांकनम्	15

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
खवर्गे समाजशास्त्रम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
विषयः – भारतीय समाज

पूर्णाङ्कः 100

- इकाई 1:** भारतीय समाज के प्रति पाठ्य पुस्तकीय तथा क्षेत्र आधारित अध्ययन दृष्टि (Filed View), क्षेत्र अध्ययन दृष्टि का महत्व, वर्तमान एवं भूतकाल के बीच संबंध । 14
- इकाई 2:** भारतीय समाज की संरचना – गाँव नगर, ग्रामीण नगरीय जोड़ (Linkages) ,जनजाति, दलित जनसंख्या की सामान्य जानकारी तथा संबंधित मुद्दे । 14
- इकाई 3:** सांस्कृतिक भिन्नता – जाति, धार्मिक विश्वास एवं व्यवहार तथा सांस्कृतिक प्रतिमान । 14
- इकाई 4:** जाति, नातेदारी, परिवार, विवाह तथा परिवर्तनशील स्थिति । 14
- इकाई 5:** भारतीय समाज में परिवर्तन तथा रूपान्तरण – राष्ट्र निर्माण, वर्तमान स्थिति, समस्याएं तथा समाजशास्त्र की भूमिका, परम्परा तथा आधुनिकता । 14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी म.प्र.द्वारा प्रकाशित ।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
खवर्गे हिन्दीसाहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
विषयः – हिन्दी साहित्य (हिन्दी कथा साहित्य)

पूर्णाङ्कः 100

इकाई 1:	व्याख्या – 'गबन' एवं 'झांसी की रानी' । निर्धारित कहानियों से व्याख्या पूछी जायेगी ।	14
इकाई 2:	हिन्दी उपन्यास एवं कहानी का उद्भव विकास एवं प्रवृत्तियों ।	14
इकाई 3:	'गबन' एवं 'झांसी की रानी' पर समीक्षात्मक प्रश्न ।	14
इकाई 4:	निर्धारित कहानियों से समीक्षात्मक प्रश्न ।	14
इकाई 5:	द्रुतपाठ – सुदर्शन, मार्कण्डेय, कृष्णा सोवती ।(उपन्यासकार) । जैनेन्द्र, अमृतलाल नागर, फणीश्वरनाथ रेणु (कहानीकार) पर लघुत्तरीय प्रश्न पूछे जायेंगे ।	14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – 'हिन्दी कथा साहित्य' म.प्र. हिन्दी ग्रन्थ अकादमी द्वारा प्रकाशित ।
'गबन' – प्रेमचन्द
'झांसी की रानी' – वृंदावन लाल वर्मा

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघुत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
खवर्गे राजनीतिविज्ञानम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम् **पूर्णाङ्कः 100**
विषयः — राजनीति (भारतीय शासन एवं राजनीति)

इकाई 1:	भारतीय राष्ट्रीय आंदोलन का संक्षिप्त इतिहास। भारतीय संविधान का निर्माण एवं इसके स्रोत, भारतीय संविधान की प्रस्तावना, भारतीय संविधान की प्रमुख विशेषतायें।	14
इकाई 2:	मौलिक अधिकार एवं कर्तव्य, राज्य के नीति निर्देशक सिद्धान्त। संघीय कार्यपालिका : राष्ट्रपति, मंत्रीमंडल और प्रधानमंत्री।	14
इकाई 3:	संघीय व्यवस्थापिका: संसद – लोक सभा, राज्य सभा। सर्वोच्च न्यायालय, केन्द्र – राज्य सम्बन्ध, चुनाव आयोग।	14
इकाई 4:	राज्य सरकार – कार्यपालिका – राज्यपाल, मंत्रीपरिषद् एवं मुख्यमंत्री राज्य व्यवस्थापिका – विधानसभा एवं विधान परिषद्।	14
इकाई 5:	राजनीतिक दल – राष्ट्रीय क्षेत्रीय दल। भारतीय राजनीति के प्रमुख मुद्दे : जाति, धर्म, भाषा, क्षेत्रीयता, गरीबी उन्मूलन एवं चुनाव सुधार।	14

निर्धारित पाठ्य पुस्तक – हिन्दी ग्रन्थ अकादमी द्वारा प्रकाशित।

Suggested Readings :

1. A.G. Noorani – Constitutional Questions in India the President Parliament and the State, Delhi, Oxford University Press 2000.
2. J.C. Johari – Indian Government and Politics; Orient Longmans Publication, New Delhi.
3. Rajani Kothari – Caste and Politics in India; Orient Longmans Publication, New Delhi.
4. Rajani Kothari – Politics of India; Orient Longmans Publication, New Delhi.
- 5.

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
खवर्गे अर्थशास्त्रम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
विषयः — अर्थशास्त्र (भारतीय अर्थव्यवस्था)

पूर्णाङ्कः 100

इकाई 1:	भारतीय अर्थव्यवस्था की संरचना – प्राथमिक, द्वितीयक एवं तृतीयक क्षेत्र। बुनियादी विशेषताएँ – प्राकृतिक संसाधन, भूमि, जल, वन एवं खनिज संसाधन।	14
इकाई 2:	भारतीय अर्थव्यवस्था की मानव अधो: संरचना – स्वास्थ्य, पोष्टिकता, शिक्षा, ज्ञान एवं कौशल, आवास एवं स्वच्छता। जनांककीय विशेषताएँ (नवीन जनगणना के अनुसार) – जनसंख्या, आकार, लिंग, शहरी-ग्रामीण वर्गीकरण, जनसंख्या वितरण, वर्तमान राष्ट्रीय जनसंख्या नीति।	14
इकाई 3:	कृषि – प्रकृति एवं महत्व, भूमि सुधार, हरित क्रान्ति, ग्रामीण वित्त, कृषि विपणन एवं यंत्रीकरण। मध्यप्रदेश की अर्थ-व्यवस्था की मुख्य विशेषताएँ, मध्यप्रदेश में कृषि के पिछड़ेपन के कारण।	14
इकाई 4:	लघु एवं कुटीर उद्योग – अर्थ, महत्व एवं समस्याएँ। भारत में प्रमुख उद्योग – लोहे एवं इस्पात, कपड़ा, चीनी, सीमेंट एवं ऑटोमोबाइल।	14
इकाई 5:	भारत में नियोजन – उद्देश्य, नियोजन के प्रकार, ब्यूह रचना, लक्ष्य प्राप्ति एवं असफलताएँ। वर्तमान पंचवर्षीय योजना विश्लेषण।	14

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा

द्वितीयसत्रार्द्धम्

खवर्गे इतिहासः

प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्

विषयः- इतिहास

पूर्णाङ्कः 100

(पाश्चात्य विश्व – 15वीं शताब्दी के मध्य से 1870 ई. तक)

- इकाई 1: आधुनिक युग का प्रारम्भ – पुनर्जागरण, सामन्तवाद का पतन। 14
धर्म सुधार आन्दोलन।
- इकाई 2: आधुनिक पश्चिमी विश्व की आर्थिक क्रान्ति – विश्व – वाणिज्यवाद और 14
वाणिज्यिक क्रान्ति, उपनिवेशवाद का प्रारम्भ। औद्योगिक क्रान्ति के फलस्वरूप
नवीन सामाजिक वर्गों का उदय।
- इकाई 3: सन् 1688 ई. की वैभवपूर्ण क्रान्ति, अमेरिका क्रान्ति (1776 ई.) – कारण, प्रकृति 14
और इसके विश्वव्यापी प्रभाव।
- इकाई 4: नेपोलियन का युग – उसके उत्थान और पतन, वियेना कांग्रेस(1815 ई.), 14
मैटरनिख युग, यूरोप की संयुक्त व्यवस्था, पवित्र संघ। पूर्वी समस्या, क्रीनिया
युद्ध 1856 ई.।
- इकाई 5: अनुदारवादी युग, सन् 1832 का अधिनियम, 1867 ई. का अधिनियम, 14
अमेरिका का स्वतंत्रता संग्राम, इटली का एकीकरण। जर्मनी का एकीकरण।

अंक विभाजन

सैद्धांतिक प्रश्नपत्र में अंको का विभाजन निम्नानुसार होगा –

1 बहुविकल्पीयप्रश्न	2 × 5 = 10
2 लघूत्तरीयप्रश्न	4 × 5 = 20
3 दीर्घोत्तरीयप्रश्न	8 × 5 = 40
आन्तरिक मूल्यांकन	30

शास्त्री/बी.ए.(संस्कृतप्राच्यम्) परीक्षा
द्वितीयसत्रार्द्धम्
खवर्गे अंग्रेजीसाहित्यम्
प्रश्नपत्रम्-सप्तमम्
Subject – Special English
(Prose)

पूर्णाङ्कः 100

Unit -1	Annotations	14
Unit -2	Francis Bacon – Of Studies Of Expense, Of Travel Of Great Place	14
Unit-3	Joseph Addison – Sir Roger at Church, Sir Roger at Home, The Spectator’s Account of Himself, The Vision of Mirza.	14
Unit-4	Charles Lamb :- After a Holiday, Loneliness. E.V. Lucas; Unbirthday & other Presents, On Finding Things	14
Unit-5	A.G. Gardiner – On the Rule of the Road, On Saying Please H.G. Wells – The Stolen Bacillus.	14

.....
Allocation of Marks :

1. Objective type questions	5 * 2	=	10
2. Short type questions	5 * 4	=	20
3. Long type questions	5 * 8	=	40
4. C.C.E. (आन्तरिक मूल्याङ्कनम्)		=	30

---00---